

Το σχολείο απέναντι στον εκπαιδευτικό και κοινωνικό αποκλεισμό: πάνω από όλα
Άνθρωπος

Καλησπέρα σας. Χαίρομαι που μου δίνεται η δυνατότητα για άλλη μια φορά να μοιραστούμε τις εμπειρίες μας στη διάρκεια αυτού του Προγράμματος τόσο ως συνεργάτιδα του προγράμματος, όσο και ως δασκάλα σε σχολείο που φοιτούν τσιγγανόπαιδες. Κάποια στοιχεία, τα οποία θα αναφέρω στην αρχή, είναι γνωστά στους παλιούς συνεργάτες, αλλά θεωρώ ότι πρέπει να τα αναφέρω πάλι με συντομία, για να ακουστούν και στους νέους.

Τα Δημοτικά σχολεία του νομού Καβάλας όπου φοιτούν τσιγγανόπαιδα βρίσκονται στην περιοχή του Νέστου, ανατολικά του νομού. Ο πληθυσμός των τσιγγάνων της περιοχής μας ανέρχεται σε χίλια εφτακόσια (1700) περίπου άτομα. Η κατανομή του πληθυσμού γίνεται στους δήμους Χρυσούπολης και Κεραμωτής, και συγκεκριμένα μιλάμε για δημοτικά διαμερίσματα Ερατεινού και Χρυσοχωρίου, που υπάγονται στο δήμο Χρυσούπολης. Ελάχιστοι τσιγγάνοι κατοικούν μέσα στην Χρυσούπολη. Επίσης, κατοικούν στα δημοτικά διαμερίσματα Νέας Καριάς, Χαϊδευτού, Πηγών και Αγιάσματος.

Το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού βρίσκεται στις Πηγές και στο Αγίασμα. Ακολουθούν το Χαϊδευτό, η Αγιά, η Κεραμωτή και η Χρυσούπολη. Το μεγαλύτερο ποσοστό των κατοίκων είναι μόνιμοι κάτοικοι στα παραπάνω δημοτικά διαμερίσματα, ενώ ένα μικρό ποσοστό είναι σκηνίτες, που μετακινούνται από την περιοχή της Ξάνθης, της Ροδόπης και του Έβρου από τα τέλη Μαρτίου ως το τέλος της αγροτικής περιόδου. Την ίδια περίοδο στην περιοχή λειτουργούν τα συσκευαστήρια σπαραγγιών, στα οποία απασχολούνται πολλοί τσιγγάνοι. Παράλληλα η τοπική κοινωνία αποτελείται από οικονομικούς μετανάστες κυρίως Αλβανούς, από Παλινοστούντες, και την περίοδο αυτή από Σαρακατσάνους, που έρχονται την Βουλγαρία, απόγονοι των Σαρακατσάνων αυτών που έμειναν στη Βουλγαρία από την εποχή του εμφύλιου. Η κοινωνική προέλευση των μαθητών μας σχηματίζει ένα μωσαϊκό και συνθέτει την εικόνα των τάξεων των Δημοτικών σχολείων.

Θα ξεκινήσω με δύο λόγια για το κάθε σχολείο ξεχωριστά. Στο εξαθέσιο Δημοτικό σχολείο Αγιάσματος και Πηγών, κατά την φετινή σχολική χρονιά, φοιτούν ενενήντα έξι μαθητές, και οι τριάντα οκτώ από αυτούς είναι τσιγγανόπαιδες

Μουσουλμάνοι. Στο σχολείο αυτό οι δέκα από τους τριάντα οκτώ τσιγγάνους είναι πλήρως ενταγμένοι σε κανονικές τάξεις. Οι υπόλοιποι είκοσι δύο τσιγγανόπαιδες φοιτούν παράλληλα σε τμήματα ενισχυτικής διδασκαλίας και έξι δεν έχουν τακτική φοίτηση. Αξιοσημείωτο είναι ότι σε αυτό το σχολείο, ποτέ μέχρι τον Ιούνιο του 2002, κανένας μαθητής δεν πήρε απολυτήριο και συζητώντας αυτό το θέμα με το διευθυντή του σχολείου, μου απάντησε ότι αυτή είναι η δική του θεώρηση των πραγμάτων και ότι δεν θεωρεί σημαντικό να δώσει απολυτήριο σ' αυτά τα παιδιά. Και εδώ βάζω ένα μεγάλο ερωτηματικό...

Στο εξαθέσιο Δημοτικό Νέας Καριάς φοιτούν ενενήντα οκτώ μαθητές και οι είκοσι από αυτούς είναι τσιγγανόπαιδες. Όλοι οι τσιγγανόπαιδες είναι πλήρως ενταγμένοι σε κανονικές τάξεις και στο σχολείο αυτό δεν υπάρχει διαρροή, αλλά υπάρχουν προβλήματα μη μάθησης των παιδιών. Στο εξαθέσιο δημοτικό σχολείο Κεραμωτής φοιτούν δώδεκα τσιγγανόπαιδες σε σύνολο εκατόν δέκα μαθητών. Μόνο ένας μαθητής με ρόμικη προέλευση είναι πλήρως ενταγμένος σε κανονική τάξη, ενώ από την πρώτη τάξη διαρρέουν αυτήν τη στιγμή τρεις μαθητές. Οι υπόλοιποι οκτώ φοιτούν παράλληλα σε τμήματα ενισχυτικής διδασκαλίας. Όσον αφορά στο πόσο αποτελεσματική είναι αυτή η φοίτηση στα τμήματα ενισχυτικής διδασκαλίας θα αναφερθώ πιο κάτω με συγκεκριμένα παραδείγματα και θα μιλήσω από προσωπική εμπειρία, καθώς είμαι δασκάλα στο 2^ο Δημοτικό σχολείο Χρυσούπολης.

Στο εξαθέσιο Δημοτικό σχολείο Χρυσοχωρίου, το σχολικό έτος 2002-2003, εγγράφηκαν είκοσι επτά τσιγγανόπαιδες, σε σύνολο εκατόν δέκα τριών μαθητών, και στην πορεία μετεγγράφηκαν δύο τσιγγάνοι. Οι εννέα μαθητές είναι πλήρως ενταγμένοι σε κανονικές τάξεις και οι δεκατέσσερις είναι ενταγμένοι σε αμιγή τμήματα που έχουν τη μορφή κανονικών τάξεων, αλλά φοιτούν μόνο μαθητές με ρόμικη προέλευση. Σ' αυτό το σχολείο φέτος παρατηρήθηκε ένας φαύλος κύκλος. Στην αρχή η τάξη ονομάστηκε τάξη υποδοχής και έπειτα τμήμα ενισχυτικής διδασκαλίας. Ωστόσο, αυτή η ενισχυτική διδασκαλία ποτέ δεν λειτούργησε και κάθε άλλο παρά ενισχυτική υπήρξε, διότι προέκυψαν και άλλα προβλήματα στην πορεία με τη συνάδελφο που βρέθηκε να αναπληρώνει άλλους συναδέλφους, που έλειπαν από άλλα σχολεία. Σ' αυτό επίσης το σχολείο τον Ιούνιο του 2002 προήχθησαν μόνο δύο τσιγγανόπαιδες από την πρώτη στη δεύτερα τάξη.

Στο εξαθέσιο Δημοτικό σχολείο Ερατεινού κατά το φετινό σχολικό έτος έκαναν εγγραφή δεκατέσσερις τσιγγανόπαιδες και η φοίτηση όλων σχεδόν των

παιδιών είναι διακεκομμένη. Φέτος έχουν αλλάξει τα χαρακτηριστικά των εκπαιδευτικών αυτού του σχολείου με κυριότερη αλλαγή στην διεύθυνση.

Στο 2^ο Δημοτικό σχολείο Χρυσούπολης, όπου και υπηρετώ, η φοίτηση των τσιγγανοπαίδων γίνεται κανονικά, αλλά υπάρχει πρόβλημα στην πρώτη τάξη. Παρενθετικά θα σας αναφέρω ότι υπηρετώ αποσπασμένη σ' αυτό το σχολείο και φέτος, όταν πήγα, ζήτησα την πρώτη τάξη, διότι η πρώτη τάξη είχε κατά κόρον μαθητές με ρόμικη προέλευση. Μου το αρνήθηκαν όμως και οι αρχές και ο σύμβουλος, γιατί δεν είχα οργανική θέση. Στην πορεία βέβαια αυτό έγινε «μπούμεραγκ» για την πορεία των μαθητών, αφού δυστυχώς το πρόσωπο που ανέλαβε αυτή την τάξη δεν είχε τα ποιοτικά, τα επιστημονικά αλλά και τα ανθρώπινα χαρακτηριστικά, για να ανταποκριθεί στην περίπτωση.

Η φοίτηση λοιπόν γίνεται κανονικά και το πρόβλημα βρίσκεται στην πρώτη τάξη, καθώς τα παιδιά αυτά μέσα στο περιβάλλον της τάξης είναι περιθωριοποιημένα. Τέλος, το τμήμα ενισχυτικής διδασκαλίας, που λειτούργησε στο σχολείο μας παρατηρήθηκε το φαινόμενο να λειτουργεί σαν «κουβάς». Δηλαδή, τα παιδιά φοιτούν εκεί χωρίς να υπάρχει η ανάλογη συνεργασία μεταξύ του συναδέλφου που στέλνει το παιδί σ' αυτό το χώρο και στον εκπαιδευτικό εκείνο που τα αναλαμβάνει. Και τελικά, ποιος είναι ο ρόλος του διευθυντή και του συμβούλου όσον αφορά στο θέμα αυτό;

Με αυτή την αφορμή θα αναφερθώ στα προβλήματα φοίτησης των τσιγγανοπαίδων στα σχολεία της Χρυσούπολης και του Δήμου Κεραμωτής. Σε όλα σχεδόν τα δημοτικά διαμερίσματα υπάρχει έντονο το πρόβλημα των συνθηκών διαβίωσης των τσιγγάνικων πληθυσμών με αποκορύφωμα το δημοτικό διαμέρισμα των Πηγών όπου το 90% των τσιγγάνων μένουν σε παραπήγματα ή σκηνές. Υπάρχουν οικονομικές δυσκολίες και το πιο σημαντικό είναι το στεγαστικό πρόβλημα.

Ο δήμος Χρυσούπολης μέσα από ένα πρόγραμμα «Βελτίωσης Συνθηκών Διαβίωσης Ελλήνων Τσιγγάνων» έδωσε λυόμενα σπίτια στους τσιγγάνους του συνοικισμού της Χρυσούπολης και άλλα 60 σπίτια θα τα μοιραστούν άμεσα σύμφωνα με τις πληροφορίες που είχαμε από τον Δήμαρχο Χρυσούπολης. Προγραμματίστηκε επίσης η δημιουργία ενός υπαίθριου «camping» στο Ερατεινό, για να φιλοξενεί τους μετακινούμενους τσιγγάνους. Παράλληλα στο δημοτικό διαμέρισμα Χρυσοχωρίου γίνονται σκέψεις για τη δημιουργία ενός κέντρου

δημιουργικής απασχόλησης των παιδιών, και θα ήθελα λίγο να το συζητήσουμε κάποια στιγμή, για να δούμε τι θέση πρέπει να κρατήσουμε ως Πρόγραμμα.

Στον καταυλισμό των τσιγγάνων στις Πηγές οι τσιγγάνοι είναι 100% Μουσουλμάνοι, και σύμφωνα με τα στοιχεία που μας έδωσε η ΝΕΛΕ Καβάλας μιλούν κατά 81,8% την τουρκική γλώσσα και 6,1% ελληνική και τουρκική και 12% μόνο την ελληνική, και αυτή λόγω επαγγελματικών τριβών με τη μη τσιγγάνικη κοινότητα. Στη Νέα Καριά και τα υπόλοιπα δημοτικά διαμερίσματα, πάλι σύμφωνα με τις ίδιες πηγές, μιλούν 57,1% ελληνικά, 14,3% τσιγγάνικα, 21,4% τουρκικά, 3,6% ελληνικά και τουρκικά και 3,6% όλες τις προηγούμενες γλώσσες.

Οι διευθυντές και οι συνάδελφοι, που διδάσκουν σε τσιγγανόπαιδες, υποστηρίζουν ότι υπάρχουν προβλήματα επικοινωνίας μεταξύ δασκάλων και ρόμηδων μαθητών, γιατί τις περισσότερες φορές ιδιαίτερα τα παιδιά των μικρών τάξεων δεν καταλαβαίνουν ελληνικά. Επίσης, υποστηρίζουν ότι δημιουργούνται στην τάξη επίπεδα πολλών ταχυτήτων, αφού ο αριθμός προόδου των τσιγγανοπαίδων είναι αργός σε σχέση με τα άλλα παιδιά λόγω αυτών των προβλημάτων διγλωσσίας και των πιο πάνω χαρακτηριστικών.

Και στις περισσότερες περιπτώσεις τα παιδιά στηρίζονται στη μαθησιακή εμπειρία, που έχουν από το σχολείο. Το ζήτημα όμως είναι ότι η εμπειρία αυτή στις περισσότερες περιπτώσεις των σχολείων της περιοχής σκιαγραφείται από την περιθωριοποίηση, την εκδήλωση ρατσισμού που, συνδυασμένα με την έλλειψη διάθεσης και γνώσεων από την πλευρά των δασκάλων, ενισχύουν τη σχολική αποτυχία και τη διαρροή.

Η περιθωριοποίηση αυτή και η διάκριση φαίνεται καθημερινά με απλά παραδείγματα. Για παράδειγμα σε πολλά σχολεία το πρωί, την ώρα που χτυπάει το κουδούνι, θα δείτε συντεταγμένα τα τσιγγανόπουλα στο τέλος της γραμμής, χωρίς να έρχονται σε επαφή με τους άλλους συμμαθητές τους. Ακόμη και από τον τρόπο που κάθονται μέσα στην τάξη φαίνεται αυτού του είδους η διάκριση. Οι τσιγγανόπαιδες σε όλη τη διάρκεια της χρονιάς βρίσκονται στη μια πλευρά της τάξης, χωρίς να αλλάξουν καθόλου θέση. Φαίνεται επίσης από τις ευκαιρίες συμμετοχής μέσα στο μάθημα, από την έκθεση των παιδιών στον προφορικό λόγο, από τον τρόπο με τον οποίο προσεγγίζονται οι γονείς τσιγγάνοι για την πρόοδο των παιδιών τους.

Στην προηγούμενη ενημέρωση των γονέων, που έγινε στο σχολείο, χρειάστηκε να βγω κάποια στιγμή από την τάξη, όταν είχαμε συγκεντρώσει όλους τους γονείς και τους ενημερώναμε για τα παιδιά τους. Βγαίνω λοιπόν στο διάδρομο

και βλέπω τις μητέρες τσιγγάνες να περιμένουν, διότι η δασκάλα των παιδιών της τάξης τους είχε πει ότι έπρεπε να τελειώσει πρώτα με τους υπόλοιπους γονείς.

Επίσης, η διάκριση φαίνεται από τη γλώσσα που χρησιμοποιούν πολλές φορές οι εκπαιδευτικοί την ώρα του διαλείμματος, για να περιγράψουν την πρόοδο των τσιγγανοπαίδων γελώντας ειρωνικά, όταν τα παιδιά εκφράζονται με την μητρική τους γλώσσα ή προσπαθούν να μιλήσουν ελληνικά και χρησιμοποιούν λέξεις όπως «ο κράτος» κ.α.

Φέτος είδαμε μια μεγάλη έξαρση των ιώσεων στην περιοχή και μας ζητούσαν να τους δώσουμε κάποια στατιστικά στοιχεία για τις απουσίες. Και εδώ επανέρχομαι στο θέμα της ερμηνευτικής πλευράς των λέξεων. Δίναμε λοιπόν ο καθένας στατιστικά για τις απουσίες των παιδιών, για να δούμε αν είναι κάτι επικίνδυνο και η απάντηση του διευθυντή για παράδειγμα ήταν ότι λείπουν 4 παιδιά και 3 τσιγγάνοι! Βλέπουμε λοιπόν ότι αυτή είναι η άποψη ενός εκπαιδευτικού, που δεν μπορεί να συμπεριλάβει στους μαθητές τα τσιγγανάκια.

Επίσης, η διάκριση φαίνεται στις εκπαιδευτικές μεθόδους, που χρησιμοποιούνται στη διδασκαλία. Η ευέλικτη ζώνη, που καθιερώνεται σιγά-σιγά στα σχολεία μας, είναι μια ευχάριστη πηγή δημιουργίας, συμμετοχής, διατηρηματικής και επιστημονικής προσέγγισης της γνώσης, που ενισχύει την αυτοαντίληψη και την αυτοεκτίμηση των μαθητών. Στις περισσότερες περιπτώσεις στα μέσα της σχολικής χρονιάς οι ώρες αυτές χρησιμοποιούνται καταχρηστικά εν ονόματι του «σοβαρού μαθήματος». Κυνηγάνε να βγει η ύλη, ώστε να πουν ότι πέτυχαν.

Στις περιπτώσεις της μη τακτικής φοίτησης των τσιγγανοπαίδων στο σχολείο κανείς δεν «τραντάζεται», γιατί έχει παγιωθεί ότι στους τσιγγάνους αυτά τα φαινόμενα είναι δεδομένα. Μιλάμε για το τηλεφώνημα που δε γίνεται, για την αναζήτηση που δεν υφίσταται, αφού θεωρούν ότι κάτι τέτοιο δεν είμαστε υποχρεωμένοι να το πράξουμε εμείς οι εκπαιδευτικοί. Ωστόσο, αυτά τα φαινόμενα παρατηρούνται και σε μερικούς διευθυντές σχολείων, οι περισσότεροι από τους οποίους έχουν τριάντα και παραπάνω χρόνια υπηρεσίας.

Θα αναφερθώ στην περίπτωση της προκήρυξης των προγραμμάτων της Ολυμπιακής Παιδείας. Οι περισσότεροι διευθυντές κατέθεσαν προτάσεις μέσα από μια κούρσα ανταγωνισμών. Στο σημείο αυτό καταθέτω τη δικιά μου εμπειρία από το σχολείο που υπηρετώ και στο οποίο εξέφρασα την επιθυμία να καταθέσω μια πρόταση μέσα στον άξονα της πολυπολιτισμικότητας. Έτσι, σχεδιάστηκε ένα πρόγραμμα με τίτλο «Πάνω από όλα άνθρωπος», όπως βλέπετε και στον τίτλο της

εισήγησης, αφού βέβαια υπήρξε μια καταιγίδα αντιδράσεων και κριτικής. Ευτυχώς πάντως το πρόγραμμα εγκρίθηκε, αλλά και διακρίθηκε ως εικοστό-πέμπτο ανάμεσα στα εννιακόσια σαράντα προγράμματα ολυμπιακής παιδείας, που υλοποιούνται σήμερα πανελλαδικά.

Επιγραμματικά θα σας πω για αυτό το Πρόγραμμα που υλοποιούμε και που έχει σχέση με το Πρόγραμμα για το οποίο βρισκόμαστε σήμερα εδώ. Αυτό το Πρόγραμμα λοιπόν εντάσσεται στον άξονα άρσης του κοινωνικού αποκλεισμού στην πολυπολιτισμικότητα του προγράμματος «Ολυμπιακή Παιδεία». Αφορά μαθητές, γονείς, εκπαιδευτικούς και όλη την τοπική μας κοινωνία. Οι στόχοι του προγράμματος συμπίπτουν φυσικά με τους στόχους που έχουμε θέσει και ως Πρόγραμμα «Ένταξη Τσιγγανοπαίδων στο Σχολείο». Να ευαισθητοποιηθεί η τοπική κοινωνία, να ενισχυθεί η θέση των μαθητών με ρόμικη καταγωγή στο σχολείο, αλλά και με την παράλληλη συμμετοχή των γονιών στα δραστηριότητες του σχολείου, να αξιοποιηθεί το πολιτισμικό κεφάλαιο των μαθητών, να εξασφαλιστούν ίσες ευκαιρίες μάθησης και κοινωνικής ένταξης στους μαθητές και να καταρτιστούν οι εκπαιδευτικοί στα ζητήματα της διαπολιτισμικής παιδαγωγικής.

Όλες οι δράσεις του προγράμματος «Πάνω από όλα άνθρωπος» έχουν ως αφετηρία τον διάλογο των πολιτισμών, την υπέρτατη αξία «άνθρωπος» και στηρίζονται στην αρχή του ενιαίου σχολείου. Ανάμεσα στις δράσεις του προγράμματος μας είναι η διεξαγωγή μιας μελέτης σχετικά με τις στάσεις, τις συμπεριφορές, τα στερεότυπα και τις προκαταλήψεις, που χαρακτηρίζουν τις σχέσεις των ατόμων με διαφορετικές πολιτισμικές ταυτότητες.

Η έρευνα απευθύνεται στους μαθητές και στους γονείς διαφορετικών πολιτισμικών ομάδων, στους εκπαιδευτικούς, στους εκπροσώπους της τοπικής αυτοδιοίκησης και στον επιχειρηματικό κόσμο, στους εκπροσώπους της Εκκλησίας και της Αστυνομίας, στους συλλόγους της τοπικής κοινωνίας. Η έρευνα θα γίνει με την εμπλοκή των γονιών, οι οποίοι με αυτό τον τρόπο ενισχύουν τη δυναμική αλληλεπίδραση του εκπαιδευτικού θεσμού με την τοπική κοινωνία. Η έρευνα αυτή έχει ως αφορμή τον τρόπο με τον οποίο μιλάμε για τους άλλους, για να εξηγήσουμε και να δικαιολογήσουμε διάφορες συμπεριφορές. Η επεξεργασία των στοιχείων της μελέτης θα δώσει μια συνολική εικόνα σχετικά με τις στάσεις και τις αντιλήψεις που επικρατούν στην τοπική μας κοινωνία όσον αφορά στις κοινωνικές μας σχέσεις. Και βέβαια, θα είναι διαθέσιμες σε οποιοδήποτε φορέα, για να λειτουργήσει ως μια βάση δεδομένων για μελλοντικές παρεμβάσεις.

Γεγονός είναι ότι εμείς οι εκπαιδευτικοί δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι οι μαθητές μας έρχονται στο σχολείο με έτοιμα στερεότυπα και προκαταλήψεις, που τις προσλαμβάνουν από το χώρο της οικογένειας, από τις ομάδες των συνομηλίκων και των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας. Αυτό σημαίνει ότι το πραγματικά πολυπολιτισμικό σχολείο είναι υποχρεωμένο να παρέμβει προς την αποδυνάμωση της ήδη υπάρχουσας προκατάληψης.

Ένας από τους κλασικούς μηχανισμούς είναι η συνεργασία σε συνθήκες αλληλεπίδρασης και αυτό ακριβώς συμβαίνει σε κάθε φάση υλοποίησης αυτού του Προγράμματος. Όμως, η επιτυχής υλοποίηση του Προγράμματος, πέρα από τη δημιουργική μας διάθεση, στηρίζεται στην τεχνογνωσία και στη διαρκή επιμόρφωσή μας γύρω από θέματα διαπολιτισμικής παιδαγωγικής και εκπαίδευσης.

Μ'αυτό το σκεπτικό και με δεδομένα τα χαρακτηριστικά της τοπικής μας κοινωνίας, σχεδιάσαμε και πραγματοποιήσαμε στις 15 Απριλίου ένα πρόγραμμα ενδοσχολικής επιμόρφωσης με την υποστήριξη του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και του καθηγητή κ. Παπακωνσταντίνου, του κ. Γκότοβου και του κ. Αθανασίου. Αυτό το επιμορφωτικό πρόγραμμα πέρα από τα επιστημονικά οφέλη, που έδωσε στους εκπαιδευτικούς, είναι ακόμη μια πράξη του ανοιχτού σχολείου, που έχει συνεργασία με το Πανεπιστήμιο, ενός σύγχρονου σχολείου που μπορεί να παράγει εκπαιδευτική πολιτική, ενός σχολείου έτοιμου να συνεργαστεί με Προγράμματα και να αγκαλιάσει καινοτομίες.

Κατακλείδα της ενδοσχολικής διδασκαλίας και της επιμόρφωσης ήταν η οργάνωση ημερίδας στις 17 Απριλίου για θέματα κοινωνικού αποκλεισμού και ξενοφοβίας, ρατσισμού και προκαταλήψεων με ομιλητές τους κυρίους Παπακωνσταντίνου Παναγιώτη και Αθανασίου Λεωνίδα, που πραγματοποιήθηκε στο 2^ο Δημοτικό σχολείο Χρυσούπολης. Πρόσθεσαν ένα θησαυρό, θα έλεγα, στην ανάπτυξη της κριτικής μας σκέψης στην επιμόρφωσή μας και τους ευχαριστώ ακόμη μια φορά θερμότατα γι'αυτό. Παράλληλα αυτή η εκδήλωση συνδυάστηκε στην πόλη της Καβάλας με την ημερίδα του Πανεπιστημίου, που πραγματοποιείται πανελλαδικά, και που έτυχε «θερμότατης υποδοχής».

Το σχολείο μας έχει την τύχη να ανήκει σε εκείνα της ευέλικτης ζώνης, μιας καινοτομίας που συμβαδίζει με τα ενδιαφέροντα του παιδιού, το ενεργοποιεί, δίνει νόημα στην σχολική γνώση, αφού αφήνει όλες τις αισθήσεις να λειτουργήσουν και μεταμορφώνει το μαθητή σε αποτελεσματικό διδασκόμενο. Στα πλαίσια λοιπόν της ευέλικτης ζώνης, υλοποιώντας το πρόγραμμα «Πάνω από όλα άνθρωπος», οι μαθητές

με συναίσθημα, ρυθμό, φαντασία και με μια πλούσια εμπύχωση παράγουν το δικό τους υλικό. Ποιήματα, τραγούδια, ζωγραφίες και σταυρόλεξα, κρυπτόλεξα, ακροστιχίδες, παραμύθια, διαλόγους, παίξιμο ρόλων με θέματα τη φιλία, την ειρήνη, τον άνθρωπο, την αγάπη, βασικές δηλαδή αξίες του ολυμπισμού.

Με αυτόν τον τρόπο ενισχύεται η αυτοεκτίμηση όλων των μαθητών, που μαθαίνουν να συνεργάζονται ως μέλη μιας ομάδας όπου ο καθένας ισότιμα έχει προσφέρει. Θεμελιώνουμε την αυριανή κοινωνία των πολιτών, που θα μπορούμε να ζούμε προσφέροντας ο καθένας μας ένα κομμάτι του πολιτισμού μας, γιατί κανείς δεν προέρχεται από πολιτισμικό κενό. Η δουλειά των παιδιών θα τυπωθεί σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή, ώστε να μπορεί να χρησιμοποιηθεί, για να εμπλουτίσει την διδακτική τάξη. Όλοι λοιπόν θα ανοίξουμε το πολιτισμικό μας «βαλιτσάκι» και ένα τέτοιο βαλιτσάκι κρύβει πλούσιο φωτογραφικό υλικό από τις στιγμές της ζωής των τσιγγάνων της περιοχής μας. Με το κλειδί της συνεργασίας και του σεβασμού ανοίξαμε αυτό το «βαλιτσάκι». Έτσι λοιπόν θα κάνουμε μια έκθεση φωτογραφίας στις αρχές του Σεπτέμβρη στο Δημοτικό θέατρο Χρυσούπολης.

Σ' αυτήν την έκθεση, πέρα από το συλλεκτικό υλικό, γίνεται φωτομοντάζ, ηλεκτρονική επεξεργασία εικόνας, ηχώραμα με τη συμμετοχή των παιδιών του σχολείου μέσα από διάφορα «projects» που σχεδιάζουμε, ώστε ο ένας να μεταφερθεί νοερά στο περιβάλλον διαβίωσης του άλλου, συνδυάζοντας κάτω από την εικόνα την παραγωγή γραπτού λόγου ή εικαστικής παρέμβασης.

Τέλος, κορυφαία ενέργεια του προγράμματος είναι ο σχεδιασμός και το ανέβασμα θεατρικής παράστασης με έργο «Το τσιγγάνικο όνειρο» του συγγραφέα, συνθέτη και ηθοποιού Τάκη Χρυσούλη. Αντιλαμβανόμενοι το θέατρο ως μέσο, για να γίνουν αντιληπτές και συγκεκριμένες οι ανθρώπινες σχέσεις, και ως ένα χώρο ενεργητικής συμμετοχής και απελευθέρωσης του θέματος συνδέσαμε την παράσταση του «τσιγγάνικου ονείρου» ως ένα βασικό κομμάτι του προγράμματός μας. Άλλωστε, από τη φύση του στο θέατρο εκτός από ψυχαγωγία είναι ένα δυναμικό μέσο για την αισθητική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη του παιδιού. Τη μουσική επένδυση του έργου έκανε με χαρά ο Αλέξανδρος Χαντζής, ο οποίος θα είναι κοντά μας την ημέρα της παράστασης. Στην παράσταση συμμετέχουν μαθητές απ' όλες τις πολιτισμικές ομάδες με την ηθική συμπαράσταση των γονέων τους. Όλοι μοιράζονται την ίδια συγκίνηση, και όλοι μαζί «χτυπούν» τον κοινωνικό και εκπαιδευτικό αποκλεισμό.

Στις 13-17 Μάη όλες οι δράσεις του προγράμματός μας παρουσιάζονται στο πεδίο του Άρεως σε ένα από τα ογδόντα περίπτερα που μας έχει παραχωρήσει γι' αυτό το σκοπό το Υπουργείο Παιδείας.

Με αυτό τον τρόπο λοιπόν θα ήθελα να πω ότι το ένα πρόγραμμα λειτουργεί συμπληρωματικά και πολλαπλασιαστικά σε σχέση με το άλλο. Επίσης, μέσα από τον σύλλογο γονέων και κηδεμόνων του σχολείου μας δημιουργήσαμε τμήματα δημιουργικής απασχόλησης για τα παιδιά, όπως για παράδειγμα θεατρικό παιχνίδι, ζωγραφική και μουσική, που πραγματοποιούνται τα Σαββατοκύριακα στο σχολείο. Αυτά όλα συμβάλλουν στην ενίσχυση της προσπάθειάς μας για ένα ελκυστικό και ευχάριστο σχολείο.

Για το λόγο αυτό πιστεύω ότι χρειάζεται:

- ✓ η έγκαιρη και συστηματική ανίχνευση των μαθητών με μαθησιακά προβλήματα
- ✓ η αναπροσαρμογή των μεθόδων διδασκαλίας προς περισσότερο εξατομικευμένες και συμμετοχικές μεθόδους
- ✓ η πρόσθετη διδακτική στήριξη από τους σχολικούς συμβούλους
- ✓ η ενίσχυση και προώθηση της ευέλικτης ζώνης και κάθε καινοτομίας που αλλάζει τη μορφή του σχολείου
- ✓ ο συντονισμός όλων των φορέων, που εμπλέκονται με την εκπαίδευση, και βέβαια
- ✓ η προώθηση της εσωτερικής αξιολόγησης και της ενδοσχολικής επιμόρφωσης.

Τελειώνοντας θα ήθελα για άλλη μια φορά να ευχαριστήσω θερμά τον κ. Παπακωνσταντίνου, τον κ. Αθανασίου και τον κ. Γκότοβο για την επιμόρφωση και την υποστήριξη που μας πρόσφεραν και μας προσφέρουν στα πλαίσια της συνεργασίας μας, που άγγιξε πραγματικά την τοπική μας κοινωνία. Πάνω από όλα είμαστε άνθρωποι. Σας ευχαριστώ.